

”שמור את יום השבת לקדשו”

פתח דבר:

אין אדם אשר אינו שואף לזכות לשמור את השבת כהלכתה על כל הלכותיה פרטיה ודקדוקיה. אך ברור שתנאי קודם למעשה הוא בקיאות ובהירות בכל דיני השבת אשר המה רבים ומסועפים עד למאוד. וכבר אמרו חז”ל במשנה במסכת חגיגה (פ”א מ”ח): ”הלכות שבת הרי הם כהררים התלויין בשערה שהן מקרא מועט והלכות מרובות”. והחפץ חיים זצ”ל בהקדמה של המשנ”ב (לחלק ג) מביא בשמו של הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ”ל, שאי אפשר במציאות כלל שינצל מאיסור שבת אם לא ילמד את כל הלכות השבת כסדר על בוריים!

אולם כמדומני שבכדי לשמור על שבת כדבעי, מלבד הבקיאות ההכרחית בהלכות השבת ישנה ידיעה נוספת הנחוצה מאוד ועליה ללוות כל אדם החפץ להינצל מחילול שבת, והיא ההבנה וההכרה בחומרה הנוראה של איסור חילול שבת רח”ל, כי אם לנגד עיניו יעמוד כסדר הקלוקל והחורבן שעוון זה גורם, קל יהיה לו יותר להישמר ולהתרחק מכל חשש איסור.

חורבן הבית - כתוצאה מחילול שבת

עתה נביא ונלקט מדברי חז”ל ורבותינו זצ”ל בענין חומרת העוון של חילול שבת, וגודל מעלתו של המקפיד על שמירת שבת כהלכתה.

פורים דיליה

הגמרא במסכת שבת (דף קיט:) אומרת: "אמר אביי: לא חרבה ירושלים אלא בשביל שחללו בה את השבת".

טעות נפוצה היא לחשוב שאנו עצמנו נקיים מחילול שבת, ודברי הגמרא נאמרו על אלו אשר מחללים שבת בפרהסיא ובמזיד, אך האמת יורה דרכו: הגמרא עוסקת בכל אחד ואחד מאיתנו, וכפי שנוכיח להלן: אפילו חילול שבת "קטן" נחשב לחילול שבת גדול מאוד!

"שחיללו בה את השבת" - במי הדברים אמורים!?

יש בנותן טעם עוד להביא בזה את דברי החתם סופר זצ"ל בדרשות (ח"ג דרוש לשבת הגדול) שכותב שכל מקום שמצינו בגמרא את הלשון של: "לא חרבה ירושלים אלא על וכו'..." אין הכונה שם על פריצי הדור ודומיהם, אלא הכונה היא על הטובים של הדור, על השומרי תורה ומצוות של הדור שהיות שהיה בהם איזה משהו של אותם חטאים לכן לא יכלו להגן על הדור. ואם כן הדברים נוגעים לכל אחד ואחד מאתנו, שיש לדעת שהאחריות היא עלינו. ולכן אנו הם הצריכים להתחזק בענינים אלו כדי שנוכל לקרב את בנין הבית, שהרי הכל תלוי רק בנו.

אחרי שראינו עד כמה שהקפידה התורה על חילול שבת וכמבואר בדברי הנביא יחזקאל, וגם ראינו שהתביעה היא על השומרי תורה ולומדי התורה של הדור ולא על העמי הארץ של הדור. אם כן כדאי להביא קצת מדברי חז"ל בהם רואים את חומר הענין של חילול שבת, ומצד שני עד כמה שחשוב הענין של שמירת השבת כהלכתה.

ואם אמרו חז"ל שסיבת חורבן הבית היא מפני חילול השבת, בודאי שגם הגאולה השלימה תהיה בזכות שמירת השבת כהלכתה וכמאמר רבותינו ז"ל במסכת שבת (דף קיח:): "אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן - מיד נגאליהם". אם כן שומה עלינו להתחזק בשמירת השבת בכדי שנוכל לקרב את בנין הבית.

הכל תלוי בנו!

”ואת שבתותי חיללו מאוד“...

התורה הקפידה מאוד על עוון חילול שבת, דהנה כתיב ביחזקאל (כ, יג):
”וימרו בי בית ישראל במדבר בחוקותי לא הלכו ואת משפטי מאסו אשר
יעשה אותם האדם וחי בהם ואת שבתותי חיללו מאד ואומר לשפוך חמתי
עליהם במדבר לכלותם” - פסוק זה עוסק בתקופת דור המדבר, יחזקאל
הנביא מתנבא שהקב”ה רצה לשפוך חמתו עליהם ולכלותם על כי ”חללו
את השבת מאוד”!

וראיתי שהגאון רבי אביגדור מילר זצ”ל שאל: הרי בכל משך ארבעים
שנה בהיותם במדבר לא מצינו שהוזכר בתורה עוון חילול שבת רק שני
פעמים אצל יחידים:

א) בפרשת ה”מן” (שמות טז, כז): ”ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקט
ולא מצאו”, ודרשו חז”ל שאותם אנשים ביקשו לחלל את השבת ויצאו ללקט
את המן, אך לבסוף לא מצאו מן ונמצא שבפועל לא נתחללה השבת. וכך
איתא במדרש זוטא (איכה פרשה א): ”אבותיכם במדבר אמרתי להם: ”ששת ימים
תלקטוהו וביום השביעי שבת לא יהיה בו” (שמות ט”ז כ”ו), והם לא עשו כן,
אלא ”ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקוט ולא מצאו” - אילו מצאו לקטו”.

ב) בפרשת המקושש (במדבר טו, לב): ”ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו
איש מקשש עצים ביום השבת” - באותו מקרה מדובר היה באיש אחד
יחיד אשר קושש עצים ביום השבת.

ואדרבה לכאורה היא הנותנת - לא מצאנו דור של ”שומרי שבת” כמו
דור המדבר, שבכל משך ארבעים השנה אשר שהו במדבר, איש אחד בלבד
נכשל בחילול שבת פעם אחת ויחידה. ובפעם הנוספת אנשים בודדים עלה
במחשבתם לחלל את השבת והמעשה לא עלה בידם...

ואף על פי כן הנביא מתבטא על כך בחריפות: ”ואת שבתותי חללו
מאד”. למדנו אם כן עד כמה הקדוש ברוך מדקדק כחוט השערה בעוון
החמור הלזה של חילול שבת.

שקולה שבת כנגד כל המצוות כולן!

כתב רבינו בחיי זצ"ל בספרו כד הקמח: מצינו בחז"ל שבבית ראשון היו בידם עבירות הרבה, ובהם הג' החמורות - עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים. וגם נכשלו בגזל, לשון הרע, ובעוון אשת איש. ואף על פי כן לא תלה הכתוב את חורבן בית המקדש אלא בחילול שבת! ללמדך, כי השבת שקולה כנגד כל המצוות כולן!

ובירושלמי במסכת תענית (פ"ד ה"ה) מסופר: בטור שמעון (שם מקום) היו מוציאים שלוש מאה מדות של פתיתי לחם אותם היו נותנים לעניים בכל ערב שבת (דהיינו שהיה להם ברכה בשפע רב), ולמה נחרב? מפני שהיו משחקין בכדור בשבת!

השבת שורפת!...

עוד איתא בגמרא במסכת שבת (דף ק"ט:): "א"ר יהודה בריה דרב שמואל משמיה דרב: אין הדליקה מצויה אלא במקום שיש חילול שבת".

בנותן טעם להביא מעשה שהיה: פעם באו וסיפרו למרן הגרי"ז מבריסק זצ"ל על אוטובוס שנסע בעיצומה של יום השבת רח"ל מירושלים לתל אביב, ובאמצע הדרך הוא נשרף! הגיב הרב מבריסק זצ"ל: השבת שורפת!... שאל אותו אחד מהנוכחים: הרי רואים אנו מקרים שאוטובוס עולה באש גם בימות החול? ענה לו מרן הגרי"ז זצ"ל: מה שקורה בחול אינני יודע את הסיבה, אבל הפעם הזו אני כן יודע מדוע זה קרה...

החפץ חיים זצ"ל מבאר (שם עולם ח"א פ"ו) את דברי הגמרא הנ"ל בזה"ל: "וגדול עון חילול שבת מאד, ובעבור זה מצוי דליקות, כמאמרם: "אין הדליקה מצויה אלא במקום שיש בה חילול שבת וכו'". וטעם הדבר הוא: שכשם ששמירת שבת גורמת להתברך מה' ובא לידי עשירות, כמאמרם על הפסוק "ברכת ה' היא תעשיר", ואמרו במדרש: דזו היא השבת, ששבת גורמת שפע בעולם. כן חילול שבת גורם להביא כליה בנכסיו פתאום, והיא

”שמור את יום השבת לקדשו”

הדליקה או שאר עניני הפסד כביזה וכיוצא בזה. והוא אחד מן הסיבות שמצוי כיום שבעלי בתים יורדים מנכסיהם בזמן לא כביר והוא מפני שבעוונותינו הרבים נתרבה חילול שבת בעולם.”

ואפילו אם מדובר באיסור שהוא מדברי קבלה בלבד עלול לרדת מנכסיו, וכמו שהוכיח החפץ חיים זצ”ל שם שהדברים מפורשים בגמרא מסכת גיטין (דף לח:) ”אמר רבה: בהני תלת מילי נחתי בעלי בתים מנכסיהון... - על דסיירי נכסייהו בשבתא”. ופרש”י זצ”ל: ”שמסתכלין בשדותיהן בשבת לידע מה הן צריכין”, ובזה אינו עובר אלא על ”ממצוא חפצך ודבר דבר”, וקל וחומר על עוון חילול שבת שיש בו איסור תורה.

המחלל שבת - כאילו איבד עולם מלא

ובאבות דרבי נתן (לא, ב) מובא: ”וכל המחלל שבת אחד מעלה עליו הכתוב כאלו איבד עולם מלא שנברא בעשרה מאמרות!”

המחלל שבת ב”שווגג” - עווננו גדול וצריך כפרה

גם מי שחילל את השבת בשוגג עווננו גדול וצריך כפרה. כך מבואר בדברי הרמ”א זצ”ל (סי’ שלד סכ”ו), וז”ל: ”ואם עבר וחילל (בשווגג) צריך להתענות ארבעים יום - שני וחמישי, ולא ישתה יין ולא יאכל בשר, ויתן במקום חטאת - י”ח פשיטים לצדקה, עכ”ל. ומבואר במשנ”ב שם (ס”ק ע”ז) בשם המג”א זצ”ל שכפרה זו נצרכת גם למי שעבר על איסור תחומין שאין איסורו אלא מדרבנן.

ובבית יוסף (אר”ח סי’ רסג ס”ט) מובא מעשה שהיה, וז”ל: ”וזה הדבר שפסקו על רבי אברהם ורבי יעקב אחיו כי באו לעיר בליל שבת כשהקהל יוצאים מבית הכנסת, ולא נתנו להם הקהל שלום ולא הניחום ליכנס שחרית לבית הכנסת כדי שלא יקחו אחרים מהם קל וחומר. ובאחד בשבת גזרו עליהם צום ז’ שבועות חמישים יום רצופים חוץ משבתות וראשי חדשים ולהשלים נ’ ימי המעשה בצומות ומלקיות. ועוד גזרו עליהם לתת ממנום לפדיון

פורים דיליה

נפשם לקופה של צדקה, ואחר כך גזרו עליהם בי"ב חדשי השנה - ג' ימים בכל חודש שני וחמישי ושני - שהם ל"ו ימים כנגד ל"ו כריתות שבתורה. אבל אם חס ושלום היו עושין כן בזדון היו מחמירין להוסיף עליהם עוד שלא להתגלח ולהתנדותם שלושים יום. וכל המחמיר בזה יניחו לו ברכות על ראשו, עכ"ל.

וכן מובא בספר כף החיים (סימן שלד ס"ק קמג) שמי שעובר על אב מלאכה בשבת - צריך לצום תנ"ד ימים וכו' ע"ש שהאריך עוד בזה. ודי לנו בזה לראות את חומר הענין.

מעשה עם החזון איש זצ"ל

בספר מעשה איש (ח"ג) מסופר על גאון אחד זצ"ל שנסע פעם באוטובוס מירושלים לבני ברק ביום ששי אחה"צ (נסיעה שארכה שעות בימים ההם), בדרך אירעה תאונת דרכים רח"ל, וגם אותו צדיק נפגע בה בגופו.

לאחר שהשתחרר מבית החולים נכנס אל החזו"א זצ"ל, שאלו החזו"א זצ"ל: מדוע אירע לך הדבר? השיב לו הגאון: וכי חסרות לי עבירות?... אמר לו החזו"א זצ"ל: אף על פי כן - "תורה מגנא ומצלא"!

המשיך רבינו החזון איש זצ"ל ושאל: באיזה שעה האוטובוס היה מגיע ליעדו לפי התוכנית המקורית? אמר לו הגאון את השעה המשוערת. שעה זו היתה מאוחרת וסמוכה לכניסת השבת. אמר החזו"א זצ"ל: "אם כן זה לא לפי ההלכה, וכשעושים שלא כהלכה - התורה זזה ממקומה ואינה מגינה"!

הרי לנו שאפילו בויתור על דקדוק קל בהלכות שבת - התורה כבר איננה מגנא ומצלא!

השבת - בת זוג של כנסת ישראל...

ונראה להטעים בזה: כל בן ישראל ראוי לו להרגיש שהשבת היא חלק מחייו.

"שמור את יום השבת לקדשו"

דהנה איתא במדרש (בראשית רבה פי"א, ח): "תני ר' שמעון בן יוחאי - אמרה שבת לפני הקב"ה: רבונו של עולם לכולן יש בן זוג (יום א' עם יום ב' וכו') ולי אין בן זוג. אמר לה הקדוש ברוך הוא: כנסת ישראל היא בן זוגך, וכיון שעמדו ישראל לפני הר סיני אמר להם הקדוש ברוך הוא זכרו הדבר שאמרתי לשבת, כנסת ישראל היא בן זוגך, היינו דיבור (שמות כ) זכור את יום השבת לקדשו". ומבואר מדברי המדרש שכנסת ישראל היא בן הזוג של שבת קודש.

על דרך זה אנו אומרים בקבלת שבת "בואי כלה בואי כלה", כי שבת קודש היא בבחינת "בת זוגו" של כל איש מישראל.

ויש להמתיק את הדברים על דרך המליצה, על פי הפסוק (בראשית ב, יח): "לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו" וכתב שם רש"י זצ"ל: "זכה - עזר, לא זכה - כנגדו להלחם!"

ואפשר לומר שכך הם פני הדברים גם בזווגן של שבת עם כלל ישראל, מי ששומר שבת כהלכתה - השבת נעשית לו "עזר", ומביאה לו ברכה ממקור הברכות והצלחה בכל מעשה ידיו, אבל מי שאינו זוכה לשמור ולכבד את השבת כדבעי, השבת נהפכת לו ל"כנגדו להלחם"! וכפי שהבאנו את דברי הגמרא שמי שאינו שומר שבת - דליקה מצויה בנכסיו רח"ל.

ביאור נפלא מבעל הערוך לנר זצ"ל

יש בזה חידוש נפלא בספר מנחת עני (פרשת האזינו) לבעל הערוך לנר זצ"ל.

בהתבוננות בקורות ימי תולדות ישראל במשך ההיסטוריה ניתן להבחין בפרט מעניין. באותם שנים שראש השנה שלהם חל בשבת היו שנים לא רגילות הן לטוב והן למוטב, חלקן היו טובות מאוד - כגון שנת מחילת עוון העגל, השנה שהוקם בה המשכן, וכן השנה שנכנסו לארץ ישראל, כל האירועים הללו קרו בשנים שראש השנה חל בשבת.

פורים דיליה

מאיך גיסא - השנים אשר נחרבו בהם שני בתי המקדש גם הם ראש
השנה שלהם חל בשבת - הלוא דבר הוא!

להסבר תופעה זו הביא שם הגאון רבי יעקב עטלינגר זצ"ל משל נפלא:

שר חשוב בממלכתו של המלך חטא לאדוניו, המלך קצף עליו, ועל כן
הוא היה צריך לעמוד לדין כשמעליו ריחף גזר דין מוות. השר ביקש
ממקורביו שיבואו עמו למשפט על מנת לשמש לו סניגור, אך כל מי שפנה
אליו בבקשת עזרה התחמק ממנו מרוב אימה ופחד מהמלך כי ידעו המה
שאחת דתו להיענש. בצר לו הוא שפך את לבו בפני אשתו, אשתו ניחמה
אותו באומרה: קשרים טובים יש לי עם אנשי המלוכה ואני מסכימה ללוות
אותך למשפט, ואשתדל להגן עליך ולדבר בעדך בפני המלך והשופטים דברי
סגוריה.

בהגיע יום המשפט, האשה עמדה בהבטחתה, והיתה לו למליצת יושר
בדבריה וכך הצילה אותו מגזר הדין אשר היה צפוי לו.

כעבור ימים אחדים אירע מקרה דומה לשר נוסף של המלך, גם הוא
תר אחר מי שיוכל לסנגר עליו דברי זכות, כולם השתמטו מלבוא עמו
לבית המשפט, עד שבלית ברירה ביקש מאשתו אשר גם לה היו מהלכים
בבית המלוכה שתתלווה אליו ללמד עליו סגוריה על העוולה אשר עשה.

אך כאן היה השוני: השר הראשון נהג לכבד את אשתו ודאג תמיד לכל
צרכיה, אולם השר השני - לא זו בלבד שלא כיבדה, אלא גם נהג להכותה
מכות נמרצות, וכל גופה היה מלא בחבורות וצלקות זכר לאותן מכות,
למרות האמור סוף כל סוף מפני שמדובר היה בהצלת חיי בעלה, נאותה
אשתו להיות לו לעזר במשפט.

ויהי היום והמלך והשופטים ישבו על כס המשפט, החלה האשה ללמד
זכות על בעלה, המלך אשר האזין לדבריה הבחין בכל הפצעים והחבלות
שקישטו את פניה וידיה, לשאלתו מה מקורם של כל הפצעים והמכות

”שמור את יום השבת לקדשו”

בגופה היא לא רצתה להשיב, המלך המשיך לחקור אותה עד אשר אחד מן העומדים שם אמר: ”הלוא אלו הסימנים ממכות בעלה האכזרי!”

בשמוע זאת המלך קצף מאוד ואמר: אשה זו איננה יכולה להיות סניגור עבור בעלה, הפצעים והמכות שבפניה הם הקטיגור הגדול ביותר עבורו! פנה המלך לשר והוכיחו: לא דיך שאתה רשע והכעסת אותי במעשיך אלא שאתה מוסיף חטא על פשע בהכותך את אשתך?! ראוי אתה לעונש החמור ביותר...

ממשיך הערוך לנר זצ”ל ואומר: כל השנה בני ישראל בריותיו של הקב”ה נכשלים בחטאים, כאשר מגיע ראש השנה - יום הדין והמשפט, יש להם ”עורך דין מצויין” והוא ”השופר” בו הם תוקעים כדי לערבב את השטן. אבל בשנה שחל ר”ה בשבת ואין תוקעים בשופר, לא נותר להם מליץ יושר אלא בת זוגתם של כלל ישראל - השבת בעצמה אשר באה לעמוד בפני בית דין של מעלה להגן ולהמליץ טוב בעדם על מנת שיצאו זכאים במשפטם.

או אז - אם שמרו הם את השבת כראוי דבריה של השבת מתקבלים וכך נחתך גזר דינם לטובה, אבל אם ח”ו השבת באה לבקש ולטעון עבורינו והקב”ה רואה אותה עם ”מכות”, חילול שבת פה וזילזול שבת שם - אם כן כביכול הקב”ה אומר: לא די שחטאתם והכעסתם אותי אלא גם שלחתם את השבת אשר זלזלתם בכבודה!?

זהו הטעם בעובדה ההיסטורית ששנים אלו היו הטובות ביותר או ח”ו להיפך...

”זכו שכינה שרזיה ביניהם, לא זכו אש אוכלתן”

בנתיב דרכו של בעל הערוך לנר זצ”ל ניתן לבאר את דברי הגמרא במסכת שבת (דף קיט:) שהובאה לעיל: ”אין הדליקה מצויה אלא במקום שיש חילול שבת”, וכבר כתבנו בשם החפץ חיים זצ”ל שכוונת הגמרא לכל מיני הפסד בנכסיו. אך יש לדקדק מדוע הוזכרה אכן ה”דליקה” גרידא.

פורים דיליה

ולפי מה שנתבאר יש להטעים את הדבר: השבת היא בת זוגתם של כלל ישראל לטוב ולמוטב, וידועים דברי הגמרא במסכת סוטה (דף יז):
"דריש ר"ע: איש ואשה, זכו - שכינה ביניהן, לא זכו - אש אוכלתן".

זהו כוחה של שבת קודש - למכבדיה היא משמשת כבת זוג נאמנה ומצילתו מכל רע, אך למחלליה היא נהפכת לחרב פיפיות ובכוחה לשרוף הכל חלילה!

מעלת וסגולת יום השבת

עתה נביא מדברי חכמינו ז"ל העוסקים במעלה הגדולה והעצומה של יום השבת וסגולותיה המיוחדות, ואולי יתעורר כך לבנו לנצל כראות את היום הקדוש הזה.

במדרש תנחומא (בראשית א) איתא: "כבוד שבת עדיף מאלף תעניות!"

בראשית - ירא שבת

ובזוהר הקדוש (הקדמת תיקון ה:): מבואר: "בראשית - אותיות "ירא שבת". ומבואר שיש ענין של יראה ופחד ביום השבת.

ובאמת בספר יראים (תי, צח) מנה מצוה מיוחדת שלא הוזכרה בשאר מוני המצוות תחת הכותרת "מורא שבת", וז"ל: "כשם שצוה הב"ה לתת מורא וכיבוד למקדש - כך צוה לתת לשבת, שהרי הוקשו זה לזה, דכתיב: "את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו". ומהו מורא שבת? שיחשוב אדם בלבו לכבד את השבת ולשמור ולהיות חרד על הדבר, ולא מן השבת אתה ירא אלא ממי שהזהיר על השבת".

וכך משמע בגמרא במסכת יבמות (דף צג): "למען תלמד ליראה את ה"א כל הימים" - אלו שבתות ויו"ט". אם כן משמע שיש ענין מיוחד של יראה בשבתות וימים טובים.

ובספר נתיבות שלום (ח"ב עמוד צה) ביאר בזה את הקשר בין יראת המקדש ליראת השבת, שהרי כל אחד מהם מסמל את השראת השכינה בענינו -

”שמור את יום השבת לקדשו”

בית המקדש הוא השראת השכינה בבחינת ה”מקום”, ושבֿת היא השראת השכינה בבחינת ה”זמן”, ובכל מקום שישנה השראת השכינה ישנה מצוה לירא מפני השכינה.

”מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבֿת שמה”

ויש לדעת שיום השבת הוא זמן מסוגל מאוד לזכות להתעלות בתורה ובכל עניני הרוחניות. ולכן מצינו בגמרא במסכת שבת (דף י:): ”אמר לו הקב”ה למשה רבינו ע”ה: ”מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבֿת שמה, ואני מבקש ליתנה לישראל, לך והודיעם”.

ועל כן מחובתנו לדאוג לכך ולתכנן זאת כך שכל שעה משעות היום הקדוש הזה, תהיה מלאה וגדושה בתורה תפילה ועבודת השם, רק כך נוכל ליהנות מן המתנה הנפלאה הלזו.

וכך מבואר בדברי המאירי זצ”ל במסכת מגילה (דף כא:): שהתפילה והתורה הם עיצומו של יום, וז”ל: ”בשבֿת במנחה קורין שלשה, אין פוחתין מהן ואין מוסיפים עליהם. והטעם: מפני ששני וחמישי הם ימי מלאכה ונמצא בהארכתם ביטול מלאכה לעם. ובשבֿת במנחה הוא סמוך לערב שכבר עמדו שם רובו של יום בקדושה בין תפילה ותורה ודרשה, ויש בהארכתם טורח גדול, והוא הטעם שאין מפטירין בהם בנביא”.

שכר הלימוד בשבת - אלף מונים

ומפורסם מה שכתב הבן איש חי זצ”ל (פ’ שמות) בשם המקובלים: עסק התורה בשבת פועל נצורות ”אלף פעמים” יותר מן הנעשה מעסק התורה של ימי חול!

אם כן נמצא שמי שלומד תורה בשבת, אין סוף לתועלת הרוחנית אשר הינו משיג בזה. הרי כל איש עסקים מתחיל יודע שאם הזדמן לו עסק בו יוכל להרוויח אלף מונים יותר מעסקים אחרים, לבטח היה מתעסק בכל כוחו ומאודו אך ורק בעסק זה. כך גם בנידון דידן, ואם כן יראה כל מי

פורים דיליה

שעיניו בראשו ושכל בקדקודו לנצל לטובה את יום השבת ללימוד התורה בחשק ובהתמדה גדולה.

וכבר נהג לומר המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל (אור יחזקאל ימים נוראים עמ' שכט): בכל פעם שאני רואה את מאמר חז"ל "שקולה שבת כנגד כל התורה כולה", ו"אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד היו נגאלין" - אני אומר לעצמי: לו היינו מאמינים באמת, בשומענו מאמר זה ששקולה שבת כנגד כל התורה הלוא היינו רצים בכל כוחנו ללמוד הלכות שבת ולהקפיד בשמירת שבת כהלכתה.

וכמו שהחנווני העסוק במסחר בשעה שרואה עסק מסוים שיוכל להרוויח בו ממון רב - אינו עוזב אותו, אלא משקיע בו את כל כוחותיו, אם כן מדוע איננו מתעוררים להיזהר בשמירת שבת ובזה במעשה אחד נזכה לקיום כל התורה כולה - אין זה אלא הוכחה שאין האמונה אמיתית אצלנו אלא היא רק חיקוי ודמיון בעלמא.

ומעתה כאשר נתחזק באמונה ונאמין בכל דברי חז"ל - האמונה הזו תוסיף לנו חיזוק עצום בשמירת שבת!

חובה גמורה ללמוד הלכות שבת

כבר הבאנו בפתיחת המאמר מדברי הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל בספרו יערות דבש על גודל הנחיצות ללמוד הלכות שבת, וכך כתב: אי אפשר במציאות כלל שינצל מאיסור שבת אם לא ילמד הלכות שבת כסדר!

ובדרוש י"ג הוסיף הגאון רבי יהונתן זצ"ל בדבריו הנוקבים: "כל איש ישראל אשר איננו בקי בהלכות שבת מרישא לסיפא, לא יכונה אצלי בכלל איש השלם! ואיך אנו מצפים ומייחלים לגאולה העתידה, הרי חז"ל אמרו שאלמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלין, הרי שהגאולה תלויה בשמירת השבת, ואנחנו בעוונותינו הרבים עוברים בחסרון ידיעה על רוב איסורי דאורייתא ודרבנן!"

"שמור את יום השבת לקדשו"

ומוסיף שם לעסוק בגנותו של מי שאינו יודע את הלכות השבת: "ההולך בדרך ורוח נושבת ורוקק ברוח ורוח נושאת הרוק, עובר משום זורה, כדומה כהנה וכהנה איסורים רבים. וסיפר לי אחד מתלמידי: שהיה בעלזס, והיו יושבים בשבת במסיבה וחם להם, ולקחו החלונות מתוך ציר שלהם והסירו משם, ותלמידי מחה וצחקו עליו, והוא איסור גמור איסור בנין וסתירה. ולכך חובה ללמוד הלכות שבת ויום טוב, ושמירת שבת מקרבת הגאולה!"

מי שאינו לומד - בטוח שלא יהיה לו חלק לעוה"ב...

הגאון רבי דוד בהר"ן זצ"ל שהיה מגאוני וצדיקי נקיי הדעת שבירושלים כתב פעם מכתב בו קבע: חייבים לקבוע עתים ללמוד הלכות שבת, ולא די ללמוד גמרא שבת אלא צריך ללמוד שו"ע עם נושאי כליו בהלכות שבת. בתוך דבריו כתב משפט חד וחרif: "מי שאינו לומד שו"ע או"ח או חיי אדם הלכות שבת - יהא בטוח שאין לו חלק לעולם הבא!" כי הרי אין ספק שהוא יכשל בכל שבת בכמה וכמה גופי הלכות בגלל חוסר ידיעה בסיסית בהלכותיה, (עיין ספר ארח דוד עמוד נה).

הוא אף תלה מודעה על דלת בית הכנסת בו התפלל בשכונת "שערי חסד" בה היו דברים לעורר כל אדם ללמוד הלכות שבת בכל יום, וסיים בזה הלשון: "ומי שאינו לומד הלכה בכל יום יכול להיות בטוח שלא יהיה לו חלק לעולם הבא!"

גם מי שלא עושה מאומה - הוא מהלל את השבת...

ברור אם כן: אדם אינו יכול לצאת ידי חובה כלפי שמיא אלא אם כן ילמד את ההלכות.

גם אם יאמר הוא לעצמו אני לא אעשה מאומה ולא אוציא הגה מפי במשך כל השבת - גם כך קשה עד בלתי אפשרי שלא להיכשל באיסורים.

ועוד שעל כגון דא סיפר פעם הדברי חיים מצאנז זצ"ל: היה עם הארץ תמים אשר לא היתה לו שום ידיעה בהלכות שבת כלל וכלל, ובכל זאת

פורים דיליה

יראת שמים פיעמה בקרבו שמא יעבור על איזה איסור בשבת, על כן בכל ערב שבת, פקד על אשתו שתקשור אותו על מיטתו בכדי שלא יוכל להתנועע באבריו וכך לפחות יהיה בטוח שלא יחלל את השבת...

ואמר הדברי חיים זצ"ל: אמנם את השבת הוא לא חילל בקום עשה אבל את הציווי "וקראת לשבת עונג" הוא בהחלט ביטל...

הנהגתו של החוזה מלובלין זצ"ל

ובספר אור הנר כתב בענין זה הנהגה נוראה של החוזה מלובלין זצ"ל: מעולם לא אירע שהחוזה זצ"ל עשה קידוש בליל שבת קודש לפני אשר למד מקודם את כל הלכות שבת - מחבר ורמ"א עם באר היטב!

וההסבר בזה הוא: דוקא גדולי ישראל הם אלו אשר הבינו מה החומרה של העובר על איסור שבת אפילו בשוגג ואפילו באיסור שבות מדבריהם.

בכדי לסבר את האוזן נביא כמה דוגמאות לזהירותם המופלגת של גדולי הדורות זצ"ל שלא להיכשל חלילה באיסורי שבת אפילו מדבריהם, כך נקבל מושגים מהי הזהירות הנדרשת.

מדוע התעלף הגאון מוילנא זצ"ל?!

מסופר על הגאון מוילנא זצ"ל: אירע מקרה שידי נגעו בשבת בשוגג בקליפה של פרי, מיד כשהבחין שהיתה זו קליפה, והיה לו בזה חשש "מוקצה" - התעלף במקום! וידוע שהגר"א זצ"ל היה אדם חזק וגיבור עד שהרופאים התבטאו פעם שלפי חוזק גופו הוא יכול לחיות שלש מאות שנה!

כאשר העירו אותו מעלפוננו והבחין שוב בקליפה - התעלף בשנית! עד שהרבנית ע"ה אשר הבחינה בדבר - אכלה את הקליפה, רק כך השתכנע הגאון זצ"ל שהקליפה ראויה לאכילה וממילא אין היא נחשבת למוקצה!

ראה זה פלא - רבינו הגדול שבענקים הגר"א זצ"ל התעלף על שנדמה היה לו שבמעשיו כרוך חשש איסור דרבנן בשוגג!

ראש ישיבת מנצ'סטר זצ"ל אינו מצליח להירדם...

מסופר על ראש ישיבת מנצ'סטר הגאון רבי יהודה זאב סגל זצ"ל: פעם שהה בעיירת נופש בחברת בחור אחד. במהלך השבת הוא יצא ללמוד בחצר אשר היתה מעורבת כדין. הבחור אשר היה במחיצתו נשא עמו באמתחתו כמה ספרים בכדי שראש הישיבה ייעזר בהם בשעת לימודו.

לאחר מכן התברר להם שנמצאה פרצה בגדר החצר ועל כן התעוררה שאלה האם העירוב עדיין בכשרותו. בלילה הבחין הבחור שראש הישיבה זצ"ל אינו יכול להירדם - היה זה מרוב פחד ואימה שמא עבר חלילה על איסור טלטול בשבת. שאל אותו הבחור, אבל אני הוא זה שטלטלתי את הספרים? נכון - השיבו ראש הישיבה זצ"ל, בגלל שאתה טלטלת לא יכולתי לישון, שמא בעטיי נגרם חשש איסור מדרבנן!

הנהגה נפלאה של הגאון רבי משה ברים זצ"ל

וראיתי שהגאון רבי חיים ברים זצ"ל סיפר על אחיו הגאון רבי משה ברים זצ"ל: שבת אחת כאשר קם משנתו, מצא על ידו פרעוש מת, הגאון תלה את הדבר בחסרון זהירות מצדו שכל הנראה הוא נמך על ידו בשנתו. בעקבות כך הוא קיבל על עצמו שבמשך שנה שלימה גם בימות החול - בין בימות החורף ובין בימות הקיץ, לא יבריח מעליו שום בעל חי מעופף, גם אם יטרידוהו ללא מנוחה...

על החתם סופר זצ"ל מסופר: רגיל היה להיזהר כל ימות השבוע מלגעת ללא כוונה בשום כלי - אף שמלאכתו להיתר, בכדי שחלילה לא ישכח בשבת שאין לטלטל כלים אלו במקום שאין בהם צורך.

מה הקריב ה"ברכת שמואל" זצ"ל למען שמירת השבת?

כעין זה מסופר על הגאון בעל הברכת שמואל זצ"ל: כשביקר בארצות הברית נכנס בשבת קודש לבה"כ, לאחר שנכנס הבחין שהאור נדלק עם

פורים דיליה

כניסתו והוא נכבה עם יציאתו, הגאון החליט כמובן להישאר בבה"כ במשך כל השבת עד צאתה.

לימים סיפר על מחשבותיו: כאשר קיבלתי החלטה לשהות בבה"כ כל השבת לא הרגשתי שום ניסיון בכך שאוותר על סעודות השבת ועל התפילות בציבור, כי הרי עצם ההימצאות שלי שם היתה מצוה - לא לחלל את השבת, אולם על דבר אחד הצטערתי ביותר: "איך אפשר לשבת יום שלם בלא לחשוב ולהרהר בדברי תורה".

זו היתה המסירות נפש של מרן ה"ברכת שמואל" זצ"ל למען שמירת השבת!

"אלמלי משמרים ישראל שתי שבתות כהלכתם מיד נגאלים!"

לסיום נעמיד באור חדש נקודה חשובה אשר ראוי לדעת ולהדגיש (הדברים נאמרו בשנה שחל בה יום כיפור בשבת):

הגמרא במסכת שבת (דף ק"ח): אומרת: "אמר רבי יוחנן משום רשב"י: אלמלי משמרים ישראל שתי שבתות כהלכתם מיד נגאלים!"

מבואר מדברי הגמרא שהגאולה העתידה תלויה בשמירת שבת כהלכתה.

באמת כאשר שומעים את דברי חז"ל הללו נכנסת התלהבות ללב: הנה ההזדמנות - נשמור שתי שבתות כהלכתם והגאולה חיש תבוא. אך המציאות טופחת על פנינו מפני שבשבת שלימה לכל אחד יש רגע קט של רפיון קל, ואז כשעוברת השבת ורואים אנו שלא הצלחנו להשלימה באופן "חלק" - עם תורה ומצוות וקדושה ותפילה בלי שום נדנוד חטא, נופלת בלבנו תחושה של "יאוש" ואנו אומרים לעצמנו - לשמור שתי שבתות זה לא דבר של מה בכך, מדובר בעבודה קשה שבמקדש.

אמנם ברוך השם אנו עומדים בשנה שיש אפשרות מאד "קלה" לשמור שתי שבתות אלו כהלכתן, הרי ר"ה חל ביום ששי, "ושבת תשובה" תחול

”שמור את יום השבת לקדשו”

סמוך ונראה ליום הדין - ר”ה, בה כולנו עדיין תחת ההשפעה הכבירה של התפילות ההתעלות והרוממות שכל אחד זכה לה, אפשר לנצל את הרגע ולשמור את השבת כדבעי. מה רב שמחתנו בעובדה שה”שבת השניה” תחול ביום הקדוש ביותר - ביום כיפור - בו כל חלקי העם מסתופפים בבתי כנסיות ושואגים בתפילה במשך רוב היממה. ואין ספק שאם נתחזק בשמירת השבת מכל אבק של חולין - יש לנו מפתח הגאולה בידינו!

ואם ישאל השואל, נכון הדבר - אנו נוכל לשמור שבת כראוי במשך אותם שתי שבתות, אבל מה נעשה עם אחינו הרחוקים מן האמת רח”ל, אלו גם באותם שתי שבתות סביר מאוד שלא ישמרום כהלכתם... ואם כן הלוא הגאולה רחוקה היא עוד מאתנו?...

”חזרו בתשובה - ”חדא כנישתא”

אך ראוי להזכיר בזה דבר נפלא מאת המשגיח רבי מתתיהו סלומון שליט”א, בהתייחסו לדברים הנפלאים שיש בזוהר חדש (פ’ נח מדרש הנעלם), וכל דבריו הם כקילורין לעינים: רבי אליעזר אמר: כל הגלויות שגלתה כנסת ישראל, נתן לה הקב”ה זמן וקץ, ונתעוררה תמיד בתשובה, וגלות האחרון אין לו קץ וזמן, אלא הכל תלוי בתשובה... אמר ליה רבי עקיבא: אם כן איך יהיה דבר זה שכל ישראל יחד יתעוררו בתשובה, ואיך יתחברו יחד לעשות תשובה? אמר לו רבי אליעזר: חייך! שאם יחזרו בתשובה כראוי ”ראשי העדה” או ”חדא כנישתא” בזכותם יתקבצו כל הגלויות!

הרי לפנינו שאם רק בית כנסת אחד - כולל אחד - ישיבה אחת - קהילה אחת יחזרו בתשובה כראוי, מיד תבוא הגאולה בזכותם!

ועל כן עלינו לקבל לשמור שתי שבתות אלו כהלכתן - שבת שובה ושבת יוה”כ, ועל ידי זה נזכה ליגאל בגאולת עולם בב”א.